

دانشگاه تربیت مدرس

دانشکده علوم انسانی

بررسی سبک، اندیشه و محتوای اشعار محمدرضا عبدالملکیان

نگارش:

راضیه دانا

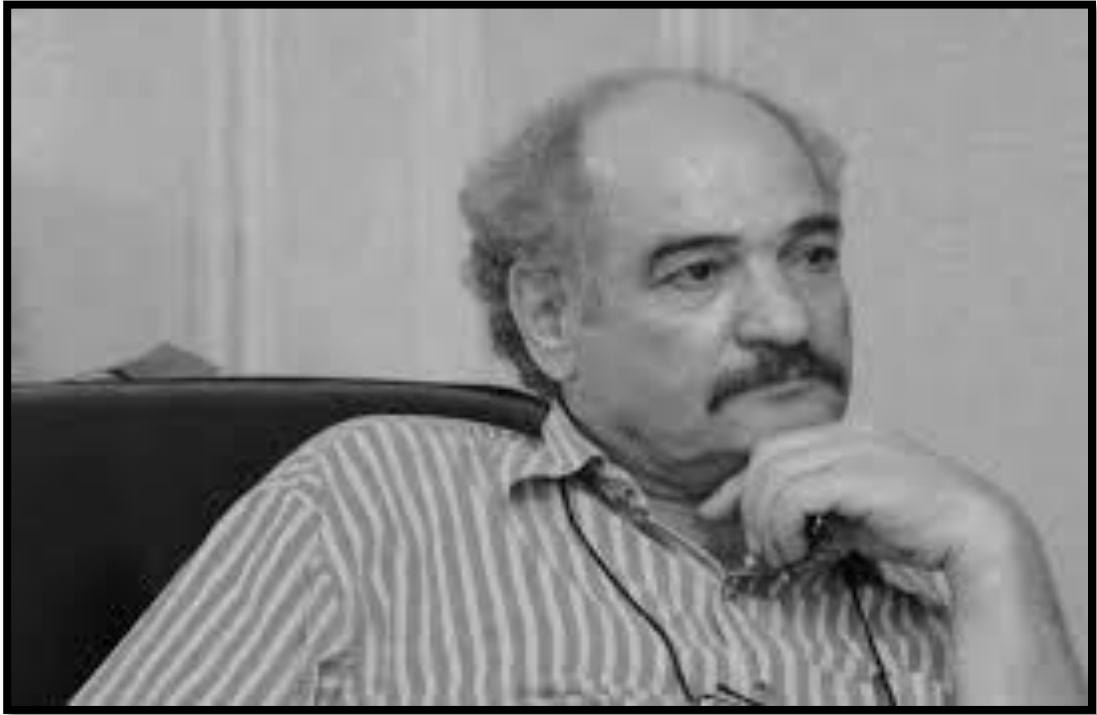
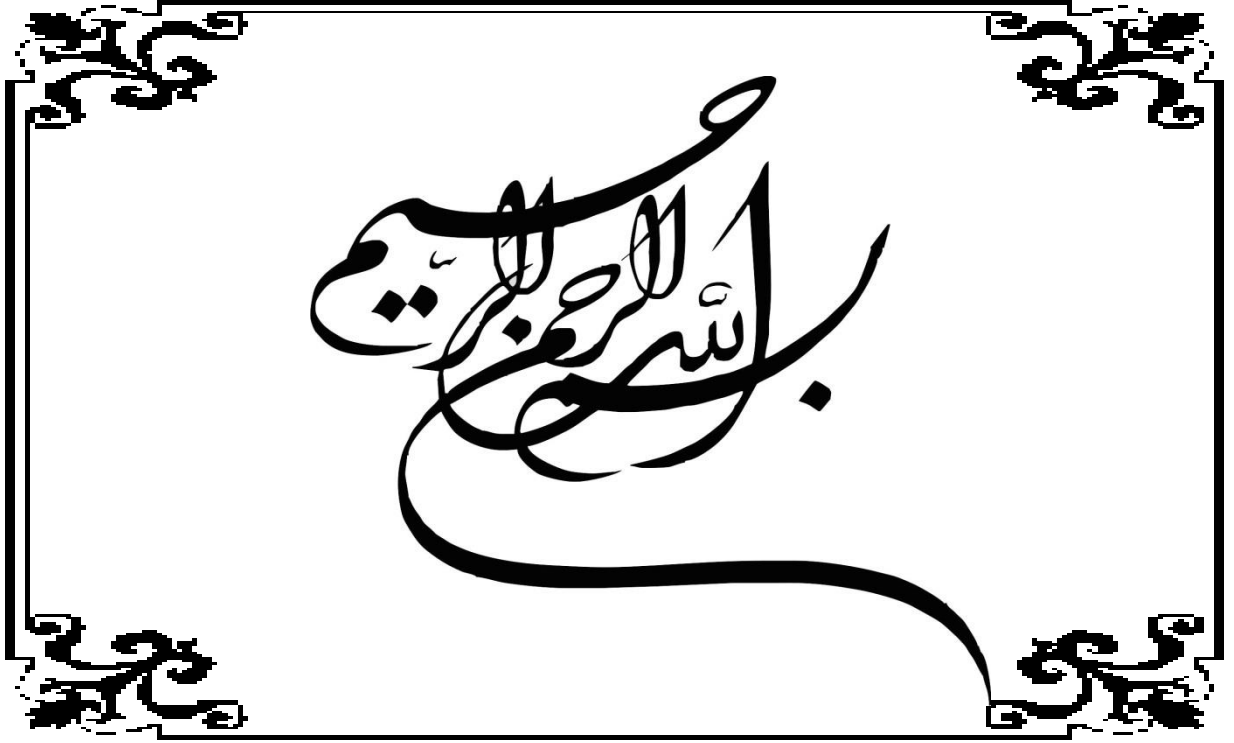
استاد راهنما: آقای دکتر علی اکبر افراسیاب پور

استاد مشاور: آقای دکتر رسول چهرقانی منتظر

پایان نامه برای دریافت درجهی کارشناسی ارشد

در رشتهی زبان و ادبیات فارسی

آذر ماه ۱۳۹۳

محمد رضا عبدالملكيان

تعهدنامه‌ی اصالت اثر

اینجانب راضیه دانا متعهد می‌شوم که مطالب مندرج در این پایان‌نامه حاصل کار پژوهشی اینجانب است و دستاوردهای پژوهشی دیگران که در این پایان‌نامه از آنها استفاده شده، مطابق مقررات ارجاع و در فهرست منابع و مآخذ ذکر گردیده است. این پایان‌نامه قبلاً برای احراز هیچ مدرک هم‌سطح یا بالاتر ارائه نشده است. در صورت اثبات تخلف (در هر زمان) مدرک صادر شده از سوی دانشگاه از درجه‌ی اعتبار ساقط خواهد شد.

کلیه‌ی حقوق مادی و معنوی این اثر متعلق به دانشگاه تربیت دبیر شهید رجایی است.

نام و نام‌خانوادگی دانشجو: راضیه دانا

امضا

تأییدیہ هیأت داوران

تقدیر

سپاس بی‌پایان مخصوص خدایی است که بشر را آفریده و به او قدرت اندیشیدن داده و توانایی‌های بالقوه را در وجود انسان قرار داده و او را امر به تلاش و کوشش نموده و راهنمایی را برای هدایت بشر فرستاده است.

پس از ارادت خاضعانه به درگاه خداوند بی‌همتا، لازم است از استاد ارجمند جناب آقای دکتر افراسیاب‌پور که به حق مرا در طول دوره‌ی تحصیل در دوره‌ی کارشناسی ارشد و نیز طی مراحل مختلف این تحقیق، صبورانه و مشفقانه راهنمایی کرده و از محضر علمی‌شان مستفیض گردانیده‌اند، تقدیر نمایم.

همچنین تقدیر می‌نمایم از جناب آقای دکتر چهرقانی منتظر که با قبول زحمت مشاوره و کمک در جمع‌آوری منابع مرا در انجام این کار یاری داده‌اند.

و در پایان تشکر می‌کنم از زحمات پدر، مادر، همسر و بالاخره همه‌ی کسانی که همواره مشوق و محرک من در فراگیری و آموختن علم بوده و در انجام این تحقیق نیز مرا از الطاف خویش بی‌نصیب نگذاشته‌اند.

راضیه دانا / آبان ماه ۱۳۹۳

تقدیم به :

این پایان نامه را ضمن سپاس بی کران و در کمال افتخار تقدیم می نمایم به:

محضر ارزشمند پدر و مادر عزیزم به خاطر همه‌ی تلاش‌های محبت‌آمیزی که در دوران مختلف زندگی‌ام انجام داده‌اند و با مهربانی چگونه زیستن را به من آموخته‌اند.

به همسر مهربانم که در تمام طول دوران تحصیل، همراه و همگام من بوده است.

به ثمره‌ی زندگییم دختر عزیزم محیا

به استادان فرزانه و فرهیخته‌ای که در راه کسب علم و معرفت مرا یاری نمودند.

به آنان که در راه کسب دانش راهنمایم بودند.

و به آنانی که نفس خیرشان و دعای روح پرورشان بدرقه‌ی راهم بود.

چکیده

در دوران معاصر، وقوع تحولات گوناگون در جامعه بر همه‌ی ساختارهای اجتماعی و سیاسی و فرهنگی کشور تأثیرات شگرفی به جای گذاشت. شعر و ادب نیز از یان تحولات بی‌تأثیر نبود. این پژوهش به زندگی شخصیت، سبک و درون‌مایه‌ی شعری و تحلیل اندیشه‌های محمدرضا عبدالملکیان به عنوان یکی از شاعران معاصر پرداخته است. اهمیت پژوهش از آن روست که می‌تواند تأثیرافکار و اندیشه‌های محمدرضا عبدالملکیان را به عنوان یکی از شاعران تأثیرگذار در دوره‌ی معاصر به رشته‌ی تحریر در آورد. این پژوهش از نوع توصیفی-تحلیلی بوده و برای جمع‌آوری آثار و اسناد مربوطه به موضوع تحقیق و هم‌چنین آثار محمدرضا عبدالملکیان مورد بررسی قرار گرفته است. معرفی شعر معاصر و جایگاه و ویژگی‌های آن و هم‌چنین معرفی محمدرضا عبدالملکیان و سبک شعری وی و بررسی ویژگی‌های برجسته در اشعار او از نتایج و دستاوردهای این پژوهش می‌باشد. امیدواریم این پژوهش بتواند در زمینه‌ی شعر معاصر یاری‌گر پژوهش‌گران باشد.

واژگان کلیدی: محمدرضا عبدالملکیان - شعر معاصر - سبک - ساختار - محتوا

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

فصل اول: کلیات تحقیق

- ۱-۱- مقدمه ۲
- ۱-۲- بیان مسأله ۳
- ۱-۳- اهمیت و ضرورت تحقیق ۳
- ۱-۴- اهداف تحقیق ۴
- ۱-۵- سوالات تحقیق ۴
- ۱-۶- پیشینه‌ی تحقیق ۴
- ۱-۷- روش و مراحل تحقیق ۵
- ۱-۸- جامعه‌ی آماری ۵
- ۱-۹- محدودیت‌ها و مشکلات تحقیق ۶

فصل دوم: نگاهی به سبک، انواع سبک‌های ادبی و شعر معاصر

- ۲-۱- مقدمه ۸
- ۲-۲- تعریف سبک و سبک‌شناسی ۸
- ۲-۳- انواع سبک‌های ادبی در زبان فارسی ۱۰

- ۲-۴- شعر معاصر ۱۱
- ۲-۵- ویژگی ها و جایگاه شعر در دوره‌ی معاصر ۱۲
- ۲-۶- قالب‌های شعری معاصر ۱۳
- ۲-۶-۱- رباعی و دوبیتی ۱۴
- ۲-۶-۲- غزل ۱۴
- ۲-۶-۳- مثنوی ۱۵
- ۲-۶-۴- شعر نو ۱۵
- ۲-۷- وقوع انقلاب اسلامی و جنگ تحمیلی و تأثیر آن بر شعر معاصر ۱۶

فصل سوم: نگاهی به زندگی و احوال محمدرضا عبدالملکیان

- ۳-۱- مقدمه ۲۲
- ۳-۲- زندگی محمدرضا عبدالملکیان ۲۲
- ۳-۳- تحصیلات محمدرضا عبدالملکیان ۲۳
- ۳-۴- اشتغال محمدرضا عبدالملکیان ۲۳
- ۳-۵- ازدواج محمدرضا عبدالملکیان ۲۳
- ۳-۶- اولین جوشش شعری ۲۳
- ۳-۷- ادامه‌ی راه شاعری ۲۵
- ۳-۸- شخصیت محمدرضا عبدالملکیان ۲۶
- ۳-۹- نگاهی به شعر محمدرضا عبدالملکیان ۲۷

۱۰-۳- آثار محمدرضا عبدالملکیان ۳۰

فصل چهارم: بررسی سبک شعری، ویژگی‌های ادبی و تحلیل اندیشه‌های محمدرضا عبدالملکیان

۱-۴- مقدمه ۳۳

۲-۴- بررسی سبک شناختی اشعار عبدالملکیان ۳۳

۱-۲-۴- ویژگی‌های ادبی ۳۳

۱-۱-۲-۴- آرایه‌های پرکاربرد در آثار محمدرضا عبدالملکیان ۳۴

۱-۱-۲-۴- تشبیه ۳۴

۲-۱-۲-۴- استعاره ۳۹

۳-۱-۲-۴- مجاز ۴۴

۴-۱-۲-۴- تشخیص ۴۸

۵-۱-۲-۴- تضاد ۵۱

۶-۱-۲-۴- مراعات نظیر یا تناسب ۵۴

۷-۱-۲-۴- جناس ۵۸

۸-۱-۲-۴- تکرار ۶۰

۲-۱-۲-۴- موسیقی شعر محمدرضا عبدالملکیان ۷۰

۳-۱-۲-۴- نماد پردازی در اشعار محمدرضا عبدالملکیان ۸۱

۲-۲-۴- اندیشه‌ها و ویژگی‌های فکری اشعار محمدرضا عبدالملکیان ۹۷

۹۸	۱-۲-۲-۴- عبدالملکیان و شعر مقاومت
۱۰۶	۲-۲-۲-۴- اندیشه‌ها و احساسات نوستالژیک در اشعار محمدرضا عبدالملکیان
۱۱۴	۳-۲-۲-۴- دین در اشعار محمدرضا عبدالملکیان
۱۱۸	۴-۲-۲-۴- عشق در اشعار محمدرضا عبدالملکیان
۱۲۳	۵-۲-۲-۴- شوق و امید در اشعار محمدرضا عبدالملکیان
۱۲۵	۶-۲-۲-۴- طبیعت در اشعار محمدرضا عبدالملکیان
۱۳۰	۳-۲-۲-۴- ویژگی‌های زبانی اشعار محمدرضا عبدالملکیان
۱۳۱	۱-۳-۲-۴- ویژگی‌های صرفی
۱۳۱	۱-۱-۳-۲-۴- استفاده از واژگان و تعبیرات محاوره‌ای و گفتار روزمره
۱۳۳	۲-۱-۳-۲-۴- واژگان بیگانه
۱۳۵	۳-۱-۳-۲-۴- لغات و اصطلاحات و مکان‌های محلی
۱۳۹	۴-۱-۳-۲-۴- مرکزیت‌گرایی
۱۴۲	۵-۱-۳-۲-۴- واژگان برگرفته شده از قلمرو طبیعت
۱۴۳	۶-۱-۳-۲-۴- کهن‌گرایی واژگانی
۱۴۵	۷-۱-۳-۲-۴- کلمات جدید
۱۴۶	۸-۱-۳-۲-۴- واژگان پرکاربرد
۱۴۷	۹-۱-۳-۲-۴- اصوات و نام‌آواها
۱۴۹	۲-۳-۲-۴- ساختار نحوی

فصل پنجم: نتیجه گیری و ارائه‌ی پیشنهاد

۱-۵- نتیجه گیری ۱۵۹

۲-۵- پیشنهادهای تحقیق ۱۶۱

فهرست منابع ۱۶۲

فصل اول:

کلیات تحقیق

۱-۱- مقدمه

انجام این پژوهش به خاطر احساس نیازی بوده است که در زمینه‌ی شعر معاصر و شاعران معاصر احساس می‌شده است. نیاز به وجود اطلاعاتی، هرچند مختصر، در زمینه‌ی شعر معاصر باعث شده است که پژوهش‌گران به انجام پژوهش‌هایی در این زمینه بپردازند. این پژوهش برای پر کردن قسمتی از این جایگاه خالی تدوین شده است.

در این پژوهش سعی کرده‌ایم به معرفی کامل محمدرضا عبدالملکیان، شاعر توانمند معاصر، و همچنین بررسی و تحلیل آثار و اندیشه‌های وی در زمینه‌ی شعر بپردازیم.

محمدرضا عبدالملکیان از شاعران بزرگ معاصر است که نقش مهمی در شکل‌گیری جریان‌های شعری دوره‌ی معاصر داشته است. وی با سرودن اشعار زیبا توانسته است جایگاه والایی در میان شعر دوستان کسب کرده، و الگوی خوبی برای شاعران جوان کشور باشد.

ما در این پژوهش علاوه بر معرفی شعر معاصر و جایگاه و ویژگی‌های آن، به بررسی قالب‌های شعری پرکاربرد در دوران معاصر و همچنین مضامین مورد استفاده شاعران معاصر می‌پردازیم. در ادامه پس از معرفی محمدرضا عبدالملکیان، به بررسی آثار وی پرداخته، سعی می‌کنیم که آثار وی را به طور کامل برای شعر دوستان معرفی کنیم. پس از آن به بیان ویژگی‌های برجسته در آثار وی، از جمله معرفی سبک شعری وی و آرایه‌های پرکاربرد در شعر او و همچنین موسیقی شعر وی می‌پردازیم. در ادامه، موضوعات پرکاربرد در شعر او مورد بررسی قرار گرفته و علاوه بر این در ادامه‌ی پژوهش به بررسی ویژگی‌های زبانی اشعار وی پرداخته و این ویژگی‌ها را به طور مختصر اما جامع بررسی می‌کنیم.

امیدواریم این پژوهش بتواند قسمتی از خلأ موجود در زمینه‌ی شعر معاصر را پر کرده و در این زمینه راه گشای پژوهش‌گران دیگر باشد.

۱-۲- بیان مسأله

در دوره‌ی معاصر با توجه به تحولات مختلف سیاسی و اجتماعی و فرهنگی که به وقوع پیوست، شعر فارسی نیز دچار تحولات گوناگونی شد. با بررسی حوادث و رویدادهای معاصر متوجه می‌شویم که شعر معاصر تحولات متعددی را از سر گذرانده است. تأثیرات این حوادث و رویدادها بر محتوا و مضامین و همچنین قالب‌ها و دیگر ویژگی‌های شعر نیز غیر قابل انکار می‌باشد. شعر این دوره از فردیت خارج شده و زندگی انسان امروز و شاعر امروز، خواسته و ناخواسته، با سیاست و اجتماع پیوند خورده است. شعر معاصر در واقع در نقش تاریخی مدون است که با صداقت هنری، زوایای زندگی اجتماعی را به صورت مستقیم و غیر مستقیم مطرح می‌کند و می‌توان از طریق شعر معاصر تاریخ اجتماعی دوره‌ی معاصر را باز شناخت.

شاعران معاصر تحت تأثیر فضای سیاسی و اجتماعی حاکم بر این دوره شعرهایی سروده‌اند که با بررسی آنها می‌توان به شناخت دقیق‌تری نسبت به دوران معاصر دست یافت. شاعران این دوره با توجه به ذوق و استعداد سرشار خود و با کمک ابزارهای گسترده‌ای که در اختیار آنها قرار گرفته است توانسته‌اند آثار بدیعی را پدید آورند و به این طریق به اعتلای فرهنگی و ادبی این سرزمین خدمت فراوانی بکنند.

یکی از شاعران بزرگ معاصر که همدوش با سایر شاعران این دوره با مردم جامعه همراه شده و اشعار فراوانی در بیان مسائل گوناگون اجتماعی سروده، محمدرضا عبدالملکیان است.

در این پژوهش هدف نگارنده آن است که به جنبه‌های نامکشوفی از اشعار و افکار و شخصیت محمدرضا عبدالملکیان بپردازد.

عبدالملکیان شاعر نام‌آشنای معاصر است که کمتر اشعار و احوالش مورد مطالعه قرار گرفته است. وی شاعری بزرگ است که اشعار مخاطب پسند او هم در بین عامه‌ی مردم و هم در بین افراد فرهیخته حائز اهمیت است که بی‌شک برای کمک به ادبیات باید مورد بررسی قرار گیرد.

۱-۳- اهمیت و ضرورت تحقیق

در بین شاعران معاصر که تأثیرات عمیقی بر جامعه گذاشته‌اند، محمدرضا عبدالملکیان شاعری است که می‌توان اشعار وی را در شمار اشعار تأثیرگذار در تحولات مختلف جامعه به شمار آورد. او شاعری است که با سرودن اشعار زیبا توانسته است مخاطبان زیادی را جذب کرده علاوه بر آن بر شکل‌گیری روحیه‌ی مقاومت و ایثارگری در بین مردم تأثیرات فراوانی داشته باشد. با این حال با بررسی آثار به وجود آمده در دوره‌ی معاصر می‌توان دریافت که مطالعات کم‌تری درباره‌ی او با شخصیت و همچنین ویژگی‌های شعری وی پدید آمده است.

از آنجا که عبدالملکیان شاعر محبوبی در میان اکثر قشرهای جامعه، چه تحصیل کرده و چه عامی است، می‌باید پژوهشی جامع درباره‌ی او صورت می‌پذیرفت تا از این راه او را برای مخاطبان بی‌شمارش معرفی کنیم.

ضرورت و اهمیت این تحقیق از آن روست که می‌تواند تأثیر افکار و اندیشه‌های محمدرضا عبدالملکیان را به عنوان یک شاعر تأثیرگذار، در دوره‌ی معاصر به رشته‌ی تحریر درآورد و با بازخوانی و مرور آثار و اندیشه‌های این شاعر، او را به مخاطبانش بشناساند.

۱-۴- اهداف تحقیق

اهداف کلی این تحقیق را می‌توان به شرح زیر خلاصه کرد:

- بررسی سبک شعری و ویژگی‌های ادبی، فکری و زبانی در اشعار عبدالملکیان
- آشنایی با زندگی‌نامه و شرایط اجتماعی دوران شاعر
- تثبیت جایگاه عبدالملکیان در گستره‌ی شعر انقلاب و معاصر

۱-۵- سوالات تحقیق

این تحقیق به دنبال آن است که با بررسی اندیشه‌ها و سبک شعری محمدرضا عبدالملکیان به عنوان یکی از شاعران تأثیرگذار در دوران انقلاب اسلامی و دفاع مقدس و دوران پس از آن، به سوالات زیر پاسخ دهد:

- مضامین پر کاربرد در شعر عبدالملکیان کدام است؟
- غالب آثار محمدرضا عبدالملکیان به چه موضوعاتی پرداخته است؟
- چه عواملی بر طرز فکر محمدرضا عبدالملکیان تأثیرگذار بوده است؟
- سبک شعری عبدالملکیان از نظر ساختمان زبانی و ادبی از چه ویژگی‌های خاصی برخوردار است؟
- جریان‌ات انقلاب اسلامی و دفاع مقدس چه تأثیری در اندیشه‌ی شاعر گذاشته است؟
- جریان‌ات سیاسی و اجتماعی عصر شاعر چه تأثیری بر سبک و زبان وی گذاشته است؟

۱-۶- پیشنهادی تحقیق

درباره‌ی شعرای دوران معاصر تحقیقات و مطالعات پراکنده‌ای صورت گرفته است و در تعدادی از مطالعات و پایان‌نامه‌های انجام شده نیز اشعار شعرای مطرح و مهم این دوره با یکدیگر مقایسه شده است. در بررسی‌های به عمل آمده موضوعی منطبق با موضوع تحقیق حاضر یافت نشد؛ اما در امتداد آن

مطالعات محدودی در قالب کتاب، پایان‌نامه و یا مقالات علمی- پژوهشی صورت گرفته است. از آثار مرتبط با موضوع تحقیق می‌توان از کتاب‌های ادبیات معاصر ایران (شعر) اثر دکتر محمدرضا روزبه، گزاره‌هایی در ادبیات معاصر ایران به قلم علی تسلیمی و همچنین کتاب‌های شعر محمدرضا عبدالملکیان که به قلم خود اوست اشاره کرد. در حوزه‌ی مقالات فارسی نیز می‌توان از مقاله‌ی «تحلیل تحول آرایه‌های زیبایی شناختی در شعر معاصر» از فاطمه مدرّسی و امید یاسینی در فصلنامه‌ی علمی- پژوهشی «پژوهش زبان و ادبیات فارسی» و مقاله‌ی «نقد و تحلیل محتوای شعر معاصر» نوشته‌ی احمد علی کیشی پورریک در فصل‌نامه‌ی «دانشگاه آزاد اسلامی واحد شوشتر» نام برد.

۱-۷- روش و مراحل تحقیق

این تحقیق از نوع توصیفی- تحلیلی است و برای پاسخگویی به سؤالات آن، آثار و اسناد مربوط به موضوع تحقیق بررسی و محتوای اشعار محمدرضا عبدالملکیان از نظر سبک شعری و ویژگی‌های زبانی، ادبی، فکری و نیز اندیشه‌های وی تحلیل شده است.

گردآوری اطلاعات این تحقیق نیز بر اساس فیش‌برداری و مطالعات کتابخانه‌ای و سپس دسته‌بندی و بررسی اطلاعات به دست آمده و ارائه‌ی توضیحات لازم است.

۱-۸- جامعه‌ی آماری

محمدرضا عبدالملکیان، که از شعرای بزرگ معاصر کشورمان محسوب می‌شود، از جمله شاعرانی است که توانسته است تأثیرات فراوانی در جامعه به جا بگذارد.

جامعه‌ی آماری مورد بررسی در این تحقیق شامل کلیه‌ی اشعار محمدرضا عبدالملکیان است. با توجه به این که اکثر اشعار محمدرضا عبدالملکیان در مجموعه‌های مختلف تکرار شده است، منابع اصلی که مورد بررسی و پژوهش قرار گرفته است مجموعه‌ی گزینه اشعار، هنوز فرصت هست، ساده با تو حرف می‌زنم، این کوچه را از روی رودخانه نوشته‌ام، دنیا به کبوترانش پشت کرده است، حالا که رفته‌ای، مهربانی، پل خواب و گزیده ادبیات معاصر می‌باشند.

همچنین منابع مرتبط با موضوع شامل مقالات، رساله‌ها و کتاب‌هایی که در باب محمدرضا عبدالملکیان سخن گفته‌اند بوده است، ولی سعی شده سایر منابع مرتبط با این موضوع نظیر منابع مربوط به دوران معاصر نیز مورد مطالعه و بررسی قرار گیرد تا شناخت کاملی از موضوع مورد مطالعه حاصل گردد.

۱-۹- محدودیت‌ها و مشکلات تحقیق

نبودن منابع کافی در خصوص زندگی و نقد اشعار محمدرضا عبدالملکیان، مهم‌ترین مشکل تحقیق در این رابطه بود. همچنین تعدادی از کتاب‌های عبدالملکیان که در هیچ بازاری یافت نمی‌شود و حتی مؤسسه‌های انتشاراتی این کتاب‌ها نیز به علت قدیمی بودن کتاب‌ها آنها را در میان آثار نگهداری شده‌ی خود ندارند.

همچنین مقاله و پایان‌نامه‌ی مجزایی نیز درباره‌ی محمدرضا عبدالملکیان نوشته نشده است و در دیگر آثار هم به طور بسیار خلاصه به ایشان اشاره شده است که نمی‌تواند کمک چندانی در بررسی احوال و آثار وی به ما بکند. در کل می‌توان گفت منابع قابل توجهی در شأن و جایگاه محمدرضا عبدالملکیان وجود ندارد.

فصل دوم:

نگاهی به سبک، انواع سبک های ادبی و

شعر معاصر

۲-۱- مقدمه

در این بخش، ابتدا به ارائه‌ی تعریفی از سبک و سبک‌شناسی می‌پردازیم و سپس ضمن اشاره به سبک‌های ادبی در ادوار مختلف تاریخی، تعریف روشنی نیز از ادبیات معاصر در زمینه‌ی شعر خواهیم داشت.

با توجه به اینکه در دهه‌های اخیر، جامعه‌ی ایران شاهد تحولات گوناگون فرهنگی - اجتماعی بوده است به راحتی می‌توان شاهد تأثیر این تحولات در زندگی فردی و اجتماعی و حیات ادبی این دوره بود. با توجه به تمام این مسائل، می‌توانیم شاهد شکل‌گیری سبک خاصی از شعر در دوره‌ی معاصر باشیم و به تبع آن می‌توان شاهد بازتاب ویژگی‌های این سبک در شعر تک‌تک شاعران معاصر نیز بود.

در اینجا پس از معرفی سبک و انواع سبک‌های ادبی، به تشریح اوضاع سیاسی، اجتماعی و فرهنگی دوره‌ی معاصر می‌پردازیم و سپس به ویژگی‌ها و جایگاه شعر در این دوره خواهیم پرداخت. پس از آن قالب‌های شعری پرکاربرد در دوره‌ی معاصر مورد بررسی قرار می‌گیرد و در ادامه مروری خواهیم داشت بر حوادث دوره‌ی معاصر و تأثیر آنها بر شعر این دوره. در پایان به بررسی مضامین پرکاربرد در شعر معاصر خواهیم پرداخت.

امید است با بررسی خردمندانه‌ی این موارد بتوانیم آثار محمدرضا عبدالملکیان را با دیدی باز مورد ارزیابی قرار دهیم.

۲-۲- تعریف سبک و سبک‌شناسی

« سبک در لغت به معنی فلز ذوب شده را در قالب ریختن، طرز، روش، شیوه و روشی خاص که شاعر یا نویسنده ادراک و احساس خود را بیان می‌کند و طرز بیان ما فی الضمیر می‌باشد. » (معین، ۱۳۸۰: ۵۵۷)

« واژه‌ی سبک مصدر ثلاثی مجرد عربی است به معنی گذاختن و ریختن، قالب‌گیری کردن زر و نقره و سبیکه به معنی پاره‌ی زر و نقره‌ی گذاخته و قالب‌گیری شده مشتق از آن است. » (غلامرضایی، ۱۳۸۷: ۱۵-۱۶)